

ХАРИЗМА ЄВГЕНІЯ МИРОНОВА

Віра Кандинська

Останнє десятиліття в історії російського кінематографа – час бурхливого розвитку й формування нової естетики. Вагому роль у цьому процесі відіграють голлівудські стандарти. Видовищність, динамізм, приголомшливі технічні ефекти, акцентована «високобюджетність» – визначальні риси сучасного російського кіно.

Однак є й суттєва ознака, яка вигідно відрізняє російські фільми від голлівудських. Я маю на увазі потужну акторську школу, що зберігає зв'язок з класичною театральною традицією і може по праву вважатися внеском росіян у світове кіномистецтво.

Звісно, в російських телесеріалах, де ставка робиться не так на майстерність, як на зовнішність, «фактуру» актора, все ж переважає голлівудська система «зірок»: певне коло розрекламованих артистів, кожний з яких має незмінне амплуа й сталий набір професійних штамів, милих серцю пересічного глядача. Однак у кіно можна вирізнити низку акторів, які окрім природного таланту демонструють відточену техніку, успадковану від блискучих попередників. Одним із перших у цій плеяді можна без сумніву назвати Євгенія Миронова. Яскрава індивідуальність, самотність, широкий діапазон ролей і унікальна здатність органічно «вживатися» в будь-який образ швидко зробили актора популярним як серед критиків, які називають його «сучасним Михайлом Чеховим», так і в широкій публіці.

Євгеній Миронов став наймолодшим заслуженим артистом Росії, був удостоєний державної премії, а також величезної кількості інших престижних нагород (включаючи «Ніку» й «Тріумф»), обраний членом Президентської ради з питань культури. Творчий шлях цього обдарованого актора видається простим і водночас дивовижним.

Євгеній Віталійович Миронов народився 29 листопада 1966 року у військовому містечку Татищево-05 Саратовської області. З дитинства танцював у самодіяльності та мріяв стати актором. У сім років пережив тяжку хворобу й довгий час міг ходити лише з допомогою милиць. Його перший вихід на сцену відбувся в школі й закінчився повним провалом: сором'язливий хлопчик співав трагічну пісню про загибель комсомольця, а зал реготав до

сліз. Зі сцени Євген спускався під вигуки: «Тобі пряма дорога в цирк!».

Пізніше він був активним членом драматичного гуртка, грав на акордеоні та навіть написав кілька п'єс. У 14 років Євгеній Миронов поїхав до Саратова, де вступив до театрального училища імені Слонова. Закінчивши навчання, він влаштувався актором до Саратовського ТЮГу, але посеред навчального року (1986) поїхав до Москви, знайшов там свого знаменитого земляка Олега Табакова й справив на ме-

тра таке глибоке враження, що був зарахований одразу на другий курс Школи-студії МХАТ.

Табаков, якого Миронов вважає своїм учителем, дав молодому акторові дуже влучну характеристику: «Глибоко людська родинність, якою сповнена душа цього хлопця, – найкращий захист від прем'єрства. Впевнений, що він ніколи не стане ані задавакою, ні театральним пошляком. Йому ще належить визначити для себе, що є справжнє в тій мозаїці життя, яка нас приголомшує. Важливо не тільки те, що сьогодні «модно», але й те, що насправді є поступом у мистецтві. А цей поступ – лише в одному напрямку: вглиб людини. Я дуже хочу, щоб Женя не згаяв цієї можливості [...] Спокусливих проєктів, як тепер кажуть, багато, але він повинен зберегти й розвинути свій талант. Це й буде головним проєктом його життя». Ці слова виявилися пророчими.

Після закінчення школи-студії Миронов став одним із провідних акторів театру «Табакерка». Він блискуче зіграв низку головних ролей у виставах «Пристає за Бумбарашем», «Звичайна історія», «Анекдоти» та багатьох інших. Кажуть, що коли Євгеній вперше з'явився в «Табакерці», до нього суворо звернулася мати Андрія Миронова – Марія Володимирівна, яка грала в цьому театрі, зі словами: «Миронов може бути тільки один». А пізніше, захоплена грою Євгенія, вона підійшла до нього й благословила.

Окремий етап у театральній кар'єрі Євгенія Миронова – робота з відомими західними режисерами, що принесла йому європейську славу. У 1995 році німецький режисер Пітер Штайн запросив його на роль Ореста у виставі «Орестея». Спектакль витримав три роки показів. Далі була головна роль у штайнівському «Гамлеті» (1998). Роль свого ровесника Гамлета Миронов зіграв так переконливо, що Штайн за-

■ Євген Миронов у фільмі «Ідіот» за Ф.Достоевським.
Режисер Володимир Бортко.

хоплено вигукнув: «Далі — тільки космос!» Акторові також довелося співпрацювати з видатним Еймунтасом Някрюшюсом. Миронов зіграв Лопакіна в його виставі «Вишневий сад» (2003).

Серед сценічних образів Миронова варто також виділити Івана Карамазова у виставі Валерія Фокіна «Карамазови й пекло» (1995). Існує думка, що саме Фокін відкрив нового, досі незнаного Миронова: «Івана Карамазова Миронов грає з технічною досконалістю й з натхненням, яке лякає, оскільки в цьому натхненні проглядають страшні безодні хворобливої свідомості, ушкодженого розуму», — влучно зазначив один з російських критиків.

В кіно Євгеній Миронов дебютував у метафоричній притчі А.Кайдановського «Дружина керосинника» (1988). Далі були другопланові ролі в фільмах «Роби — раз!» (1990) А.Гаврилова, «Перед світанком» (1989) Я.Лапшина й Г.Меліка-Авакяна, а також у картині О.Мітти «Загублений в Сибіру» (1991), де акторові, на жаль, не вдалося вповні виявити свій талант.

Першим успіхом стала роль у стрічці Валерія Тодоровського «Кохання» (1991). Як писали критики, «У ролі московського хлопця Сашка Євгеній Миронов повертав на екран старі романтичні символи: Кохання, Доля, Віра, наповнивши їх гострим сучасним змістом». За цю роботу Миронов здобув премії за найкращу чоловічу роль на кінофестивалях «Сузір'я-92» та «Кінотавр-92», гран-прі та спеціальний приз кінокритики на МКФ «Зірки завтрашнього дня» в Женеві, був визнаний найкращим актором року в себе на батьківщині.

Далі був фільм Петра Тодоровського «Анкор! Ще анкор!» (1992), де герой Миронова, молодий лейтенант, марно намагався долати лещата радянської системи, що ламали долі мільйонів людей. Через два роки Євгеній Миронов втілює дуже подібний образ — танкіста Колю в оscarоносному фільмі Микити Михалкова «Втомлені сонцем» (1994).

1994 рік ознаменований у кар'єрі Миронова ще однією цікавою роллю в картині Володимира Хотиненка «Мусульманин». Його герой — звичайний російський хлопець Коля Іванов повертається додому після семирічного афганського полону, прийнявши мусульманську віру. Суворо слідуючи заповідям Аллаха, він виявляється духовно вищим за zdegradованих односельців-християн.

Відомо, що Євгеній Миронов прийняв православну віру в свідомому віці — у 19 років. Звідси закономірно випливає запитання: як акторові вдалося так переконливо зіграти мусульманство свого героя? Миронов стверджує, що, знімаючись у фільмі, він глибоко вивчав іслам, його обряди, відвідував мечеть: «Мені потрібно було закохатися в цю віру. Повірити я не міг».

У 2000 році Миронов майстерно втілює розвідника — капітана Альохіна у стрічці «В серпні 44-го» за однойменним твором Володимира Богомоллова, а також чарівного, дещо

інфантильного літератора Гурова, безнадійно закоханого в дружину Івана Буніна в картині Олексія Учителя «Щоденник його дружини».

Цікавий досвід принесла акторові роль Грегора Замзи в картині Валерія Фокіна «Перетворення» (2001), знятій за однойменним оповіданням Франца Кафки. Його герой — дрібний чиновник, типова «маленька людина», повертається додому (де його радісно приймає любляча родина), лягає спати й прокидається комахою. З цього моменту родичі не почувають до Грегора нічого, окрім огиди й жаху, а у фіналі фільму холоднокрівно знищують його, забивши яблуками. До цієї ролі Миронов готувався дуже серйозно: протягом двох місяців вчився «комашиних» звичок, аби переконливо зіграти перетворення, яке спершу планувалося зображувати за допомогою комп'ютерної графіки.

Справжнім тріумфом стала для Євгенія Миронова роль князя Мишкіна в знаменитому серіалі Володимира Бортка «Ідіот» (2003) — екранізації роману Ф.Достоевського. Окрім складності літературного матеріалу й проблеми його адаптації до серіальної естетики, ця робота передбачала ще одне випробування для виконавця головної ролі: неunikне

порівняння з видатними акторами, які блискуче грали роль Мишкіна до нього: «Ми добре знаємо попередників Євгенія — Яковлева й Смоктуновського. Акторів, яким підвладне все; можливо, геніальних. Ми знаємо князя-страдника, скорбного лицаря печального образу, юродивого, що підставляє щоку за щокою, мазохіста, позбавленого плоті і статі ангела, легшого за повітря, що притискає до грудей вузлик із маніфестом «Приниження паче гордоців», — сказав Володимир Бортко в одному з інтерв'ю.

Миронов зіграв іншого Мишкіна — не юродивого, на Ісуса Христа, а людину — «просту душу», сповнену світлою мудрості, любові до людей, наділену унікальним даром співчувати всім, бачити красу й шляхетність у кожному, хто зустрічається на її шляху. Гра Миронова у фільмі Бортка заворожує глядача, змушує ловити кожен жест, погляд, поворот голови, коливання голосу.

Хочеться сподіватися, що рекордний рейтинг «Ідіота» (згідно з яким, серіал подивилося 15 відсотків телеаудиторії) надихне режисерів і, що не менш важливо, власників телеканалів на нові екранізації класики. Серед останніх робіт Євгенія Миронова — роль наївного мрійника, кухаря Павла Конькова у стрічці Олексія Учителя «Космос, як передчуття» (2005), а також образ нейрохірурга у бойовику Єгора Кончаловського «Втеча» (2005). Зараз актор задіяний у зйомках одразу двох картин: «У колі першому» Гліба Панфілова та «Піранья» Андрія Кавуна.

Євгеній Миронов нарешті вийшов з категорії «молодих артистів» і перебуває в zenіті своєї слави й творчих можливостей. Попереду нові мистецькі горизонти. Ніхто не знає, яким він стане завтра, проте від акторів такого масштабу мимоволі очікуєш дива.

■ Євгеній Миронов, Анастасія Заворотнюк у виставі «Пристрасті за Бумбарашем». Театр «Табакерка». Москва.